

сах в Цариград на познатия ми казанлъчанец Христо Дочев Ваклидов, който се учи в Бебек и му описах как пада св[етия] нур. Помолил ме беше. По повод на туй писмо Цанковият в. „България“ в бр. 3, I г. (от 11 апр. 1859) напечата статия, в която нападаше гърците за светотатствената измама със св. нур. Ваклидов помагаше в редакцията на „България“.⁸

В биографичните сведения за Димитър Паничков Н. Начов отбелязва: „И Паничков разказал във вестника, че св[етия] нур в Йерусалим бил чиста лъжа, с която гърците заблуждавали света цели векове под ред.“⁹

От ръкописа на Д. Паничков става ясно, че той е инициатор за първото честване на Светите братя Кирил и Методий в родния си град: „Трябва да кажа и това - пише Паничков - че на 1850 като бях в Калофер, имах си книга, от Цариградската патриаршия напечатана - „Цветособрание“, речник словенски и елински гръцки, издаден от дядо Авксент[ий]. На края има писано и житието на св. Кирилла и Методия. Тогава Калоферските учители Сотираки Замфиро[в], Цани Желюв и Хр. Петков видяха книгата у дома между другите книги. Прочетоха я любопитно и разумяха от житието как са кръстиле българите и приеле кирилицата. Решиха да са състави народен празник.

Тогава решихме да празнуваме за първи път тоя народен празник „Св. Кирил и Методий“, празнувахме го само в училището в Калофер. В черквата се каза едно трогнато словце от Христо Петков, казанлъченина. В него се казваше: как другите народи с учението много са развили и измислили железни пътища, телеграфи, кои ний още не сме видели. После, след отпуск от черквата учениците с литии на училището, поповете осветиха аязма, поръсиха учениците и празнувахме цел ден пръв път тоя народен празник. А пак околните градове, като Копривщица - Найден Геров, в Панагюрище - даскал Атанасий Чолаков и Славиди в Пловдив го одобриха, и така на другата година са почна да са празнува в цяла България с радост. Това е обнародвано във вест. „Селянин“.¹⁰

Този откъс от спомените на Паничков съдържа по-подробни сведения, отнасящи се за възникването на идеята за първото честване на 11 май като празник на Светите братя Кирил и Методий в Калофер, както и за неговите последователи в други градове, които не са отразени в книгата на Н. Начов „Калофер в миналото. 1707 - 1877“. В нея авторът помества разказа на Д. Паничков за първото честване на този светъл празник, но коригира годината: „... Това беше около 1854 година“ - отбелязва Н. Начов по думите на Д. Паничков¹¹. И в бележката към годината на събитието добавя: „Ще е било по-сетне, защото в казаната година надали ще е бил дошъл в Калофер учител Христо Петков...“¹².